Центральна міська бібліотека для дорослих
ім. Бориса Антоненка-Давидовича

Феодосій Сахно: «Я щасливий, бо пізнав історію свого народу».

До 100-річчя від дня народження

Біобібліографічний покажчик

Ромни – 2018

Феодосій Сахно: «Я щасливий, бо пізнав історію свого народу»: біобібліографічний покажчик / Центральна міська бібліотека для дорослих ім. Бориса Антоненка-Давидовича; укладач В. І. Салогуб. – Ромни, 2018.

Біобібліографічний покажчик «Феодосій Сахно: «Я щасливий, бо пізнав історію свого народу» випущено до 100-річчя від дня народження краєзнавця, українського патріота, автора книги «Історія Смілого». Видання містить біографію видатного уродженця Роменщини та літературу про нього.

Покажчик складено на основі фонду центральної міської бібліотеки для дорослих ім. Бориса Антоненка-Давидовича.

Видання може бути корисним учням, студентам, викладачам, краєзнавцям, а також всім, хто цікавиться історією нашого краю.

НАША АДРЕСА:
Центральна міська бібліотека для дорослих
ім. Бориса Антоненка-Давидовича
вул. Коржівська, 94
м. Ромни
42000
Тел. 5-31-53
ел. адреса: cmb@vk-romny.gov.ua

Людина, що випередила час.

У 80-х роках на велелюдному Смілівському базарі можна було побачити немолодого чоловіка біля великої картини, на якій було зображене старовинне містечко Сміле з усіма його розкішними церквами, знищеними в 1920-30-ті роки. Довкола юрмилися люди, чоловік захоплено розповідав історію містечка, та коли хтось хотів купити картину, чув відповідь: «Не продається». Цим диваком був Феодосій Іванович Сахно зі Смілого – краєзнавець, художник, книголюб.

Людина, що випередила час. Саме це хочеться сказати про краєзнавця Феодосія Івановича Сахна – людину з великої літери, воїна і українського патріота, котрий ніколи не перебував на узбіччі життя. Він любив рідний край тоді, коли це було для багатьох невигідним, він прагнув пізнати славну минувшину.

Нелегке життя випало на долю Феодосія Івановича. Він народився далекого 1918 року в старовинному містечку Смілому. В селянській родині, де пройшли його дитячі роки, жили давні перекази, від покоління до покоління передавалися численні оповіді із життя роду і всього села. Саме з дитячих літ зародилася в Феодосія любов до рідної землі, до старовинного козацького містечка, що з давніх часів славилося своїми талановитими людьми, прекрасними майстрами-ремісниками, які вміли виготовляти вибійчані тканини, кожухи, ткати і вишивати рушники, обробляти щедру землю. А ще вміли захищати рідну землю від ворога, адже Сміле – село козацьке, в свій час було сотенним містечком колишнього Лубенського полку.

У 1933 році 15-літній Феодосій змушений був покинути Сміле. Рятуючись від голодної смерті, покинув батьківську хату й подався у світ заробляти на шмат хліба. Пройшов Полтавщину, був у Запоріжжі. У передвоєнні роки проходив службу в прикордонних військах Червоної Армії. Мав звільнитися в запас 21 червня 1941 року, а на ранок розпочалася війна. Його професією стала військова служба. Був політкерівником, організовував снайперські команди. 1942 року в блокадному Ленінграді його тяжко поранило. Феодосій Іванович пережив блокаду. Був нагороджений орденом Червоної Зірки та шістьма медалями.

З 1943 року Феодосій Іванович ніс службу в органах контррозвідки, і звільнився за вислугою лише в 1961 році у

Львові. У 1963 році повернувся у Сміле, щоб присвятити життя дослідженню історії рідного краю. Впродовж 25 років Феодосій Сахно досліджував історію рідного села (раніше сотенного містечка) Смілого, заснованого 1629 року.

Феодосій Сахно безпосередньо причетний до спорудження кількох пам'ятників Кобзарю. Один із них у дворі садиби Феодосія Сахна. Історія його така: ще 1963 році товариш Феодосія Івановича сумський скульптор Яків Красножон подарував йому погруддя Тараса Шевченка для спорудження пам'ятника в центрі Смілого. Та місцеві власті розцінили це як вияв «націоналізму» і заборонили, мовляв, для пам'ятника нема підходящого місця. І тоді Феодосій Сахно, власноруч спорудивши постамент, встановив пам'ятник на батьківській садибі, організував його «урочисте відкриття». На протести ж голови сільради заявив, що «в себе у дворі я можу спорудити пам'ятник хоча б своїй тещі – вам яке до цього діло?». Отак несподівано постав перед смілянами бронзовий Кобзар у мальовничому кутку села під назвою «Засадки» перед будинком Ф. Сахна. На мітингові з нагоди врочистого відкриття виступали Борис Антоненко-Давидович, Олекса Ющенко, Олександр Коломієць, Євген Адамцевич, Степан Шкурат. Вони з'їхалися, щоб розділити громадянську позицію і мужність організатора цієї акції. Згодом поруч із погруддям Т. Шевченка з'явились бюсти Лесі Українки та Івана Франка, теж подаровані Яковом Красножоном. Колективний пам'ятник українським геніям у приватній садибі... Чи багато подібного у світі? Для Феодосія Івановича вони були духовними батьками, рятівниками нації, а рідне містечко Сміле уособлювало всю Україну, бо, здавалось, незначні тутешні події проектувались на ввесь український загал. Тому своє коротке життя він присвятив рідному містечку, бо любив смілян, їхнє славне минуле, самобутні звичаї і звички. До того ж мріяв про розквіт і піднесення своєї малої батьківщини в Україні незалежній, визнаній і шанованій світовою спільнотою. Нині цей колективний пам'ятник геніальній трійці України поставлено при вході до смілівської школи.

У застійні роки Феодосія Івановича після одного з його публічних виступів місцеві керівники оголосили божевільним і поставили питання про його арешт. Лише втручання республіканських інстанцій врятувало його від розправи за вільнодумство і принциповість. Щоб написати книгу «Історія

Смілого», Феодосій Іванович опрацював тисячі архівних документів і публікацій, записав безліч переказів, легенд, пісень земляків.

У Смілому Ф. Сахно створив своєрідний осередок культури. До його привітного дому у пошуках тихої бесіди, рідкісної книги (а бібліотека господаря налічувала тисячі примірників) поспішали скульптори, художники, поети, Його товаришами-однодумцями були письменники: Борис Антоненко-Давидович, Йосип Дудка, Олекса Ющенко, Андрій Малишко, Володимир Сосюра, Дмитро Білоус, Микола Данько, Павло Ключина, Данило Кулиняк, художники Нестор Кізенко, Іван Гончар. З особливою теплотою ставився до кобзарів Євгена Адамцевича та Ігоря Рачка: надавав їм притулок на довгий час, упорядковував тексти пісень їхнього репертуару.

Працюючи в Роменському краєзнавчому музеї завідуючим фондами, що є серцем будь-якої музейної установи, Феодосій Іванович брав активну участь у створенні народних музеїв краю, був учасником краєзнавчих експедицій, виступав з лекціями перед учнівськими і робітничими колективами, брав участь в різноманітних масових заходах, що організовували і проводили науковці Ромен. Неоціненна його роль і в створенні та діяльності Смілівського сільського музею, що нині, вже відроджений в сільській школі, переріс у музей Сахна. До слова запрошуємо краєзнавця колишнього наукового співробітника Роменського краєзнавчого музею, людину, яка особисто знала Феодосія Івановича – Григорія Володимировича Діброву.

Феодосій Іванович мріяв про те, щоб Україна виборола незалежність, щоб його рідне Сміле стало селом козацьким і вільним. Але не просто мріяв, але й зробив багато для того, щоб ці надії здійснилися. Феодосій Іванович був людиною небайдужою, неспокійною і чесною. Більше ніж себе, любив Україну, її історію і культуру, а тому багато робив для її відродження і розвитку. Він брав активну участь в громадському житті не лише свого краю, але й всієї України. Його можна було зустріти на конференціях, з'їздах письменників і художників, шевченкознавців, серед композиторів і бандуристів. Він активно пропагував українську книгу, пісню, слово, мистецтво, виступав ініціатором багатьох добрих справ, які мали широкий

розголос не лише в Україні, але й і в багатьох республіках колишнього Радянського Союзу.

Працював Феодосій Іванович невтомно і напружено і, мабуть, без особливої надії на те, що його «Історія Смілого» колись побачить світ. Але давала наснагу думка, що історія свого рідного села, свого краю все-таки буде колись затребувана земляками…

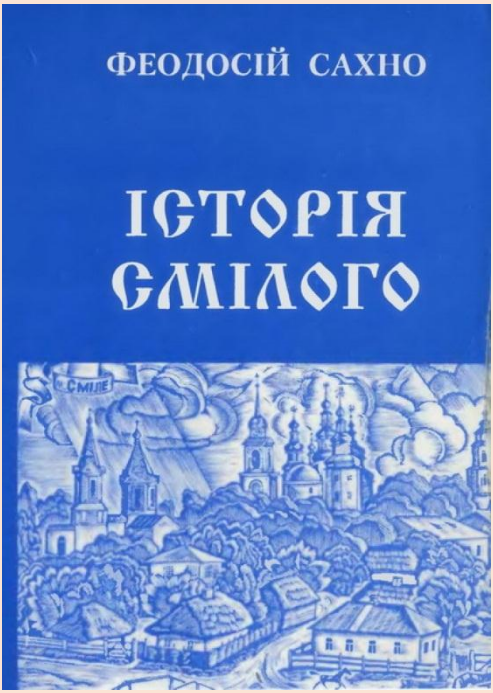

Як краєзнавець, Феодосій Іванович розкрився вповні тільки з виходом у світ унікального дослідження «Історія Смілого» у 2004 році. Прикро тільки, що не дожив до цього (у 1988 році Феодосія Івановича не стало), не потримав у руках «своє дитя» - вивершений титанічним трудом літопис краю. Опрацювавши тисячі документів, стародруків у музеях, архівах Києва, Львова, Ленінграда, Полтави, історик-ентузіаст через минуле свого сотенного козацького містечка, заснованого в 1649 році за наказом Б. Хмельницького, спробував осмислити й оцінити історію всієї колишньої Гетьманщини. Дивувався відкриттям сам, а нині дивує кожного, хто бере до рук «книгу його життя», якій присвятив 25 років. Нині мало хто знає, що в Смілому діяло Магдебурзьке право, що на початку XX ст. тут проживало 15 тисяч мешканців, було 3 школи, 70 крамниць, величалися красою сім православних храмів. По всій Україні славилися вироби смілянських ремісників і велелюдні ярмарки. Ф. Сахно встановив, що брат останнього кошового отамана Січі Петра Калнишевського Семен був священником Миколаївської церкви у Смілому, тут вчителював син видатного вченого К. Щолковського Олександр, який свого часу балотувався від виборців містечка до Установчих зборів. Смілянські козаки

разом з іншими українцями зводили в болотах Петербург. В часи Північної війни смілянська сотня разом з недригайлівською пристала на бік гетьмана Мазепи. За сторінками літопису, присвяченими Семенові Гаркуші, можна написати окремий гостросюжетний роман. Зберіг рукопис «Історії Смілого» відомий поет і журналіст Данило Кулиняк – близький товариш Ф.І. Сахна. А видана книга коштом українського винахідника Рената Польового.

«Я щасливий, – написав Ф. І. Сахно у передмові до своєї книги «Історія Смілого», – бо пізнав історію свого народу, історію свого Смілого. Це не дасть минулому назавжди щезнути з пам'яті людей. Ми повинні боротися з часом та байдужістю…».

Григорій Діброва, *краєзнавець.*

Основні дати життя і діяльності:

16.05.1918р. – народився в с. Смілому Роменського р-ну Сумської обл.

1933р. – рятуючись від голоду, їде заробляти на хліб до Полтави, потім Запоріжжя.

1939 - 1941р. – служба в прикордонних військах Червоної Армії.

1942р. – поранення у блокадному Ленінграді.

1943 -1961р. – ніс службу в органах контррозвідки.

1951 – 1953р. – закінчив трирічну студію образотворчого мистецтва при Сумському будинку народної творчості.

1963р. – повернувся в Сміле.

Грудень 1988р. – Феодосій Сахно помер у с. Смілому.

2004р. – вихід книги «Історія Смілого».

Бібліографія:

Твори:

З «Історії Смілого» // Пам'ять століть. – 2001. – № 3. – С. 53–56.

Історія Смілого / під ред. Д. Кулиняка. – Київ : Варта, 2004. – 488 с.

Полетика і доля Пушкіна : із кн. «Історія Смілого» // Роменщина літературна / упоряд.: Г. С. Стрельченко, І. М. Овчаренко. – Суми : Еллада, 2012. – С. 371–372.

Слово про Федора Терещенка // Народна творчість та етнографія. – 1971. – № 1. – С. 102–103.

Література про Ф. Сахна:

Василенко А. Унікальний «Кобзар» / А. Василенко // Робітнича газета. – 1974. – 16 черв.

Діброва Г. Відкритий урок історії / Г. Діброва // Вісті Роменщини. – 2005. – 15 черв. – С. 2.

Діброва Г. «Я щасливий, бо пізнав історію свого народу…» / Г. Діброва // Молодь України (Київ). – 2005. – 2 черв. – С. 3.

Калюжна Н. Частинка історії рідного краю: Роменщина відзначила 100-річний ювілей краєзнавця зі Смілого Феодосія Сахна / Н. Калюжна // Вісті Роменщини. – 2018. – 28 лип. (№31). – С. 6.

Кубатко Н. Митець зі Смілого / Н. Кубатко // Вісті Роменщини. – 2014. – 8 лют. – С. 8.

Кулиняк Д. Дивак / Д. Кулиняк // Молодь України. – 1992. – 18 берез. – С. 3 ; Старожитності. – 1993. – № 11–12. – С. 5 ; Пам'ять століть (Київ). – 2001. – № 3. – С. 50–51.

Кулиняк Д. Книга його життя / Д. Кулиняк // Шлях перемоги (Київ). – 1999. – 29 груд. – С. 12 : фот.

Кулиняк Д. Книга його життя. Так я б назвав «Історію Смілого». А це невід'ємна частина історії України / Д. Кулиняк // Сахно Ф. І. Історія Смілого. – Київ : Варта, 2004. – С. 3–5.

Кулиняк Д. Незламне Сміле: напередодні 360-річчя цього містечка на Сумщині відкрився музей імені Феодосія Сахна – самобутнього літописця краю / Д. Кулиняк // Україна молода (Київ). – 2008. – 8 лип. – С. 15.

Лобода О. П. Вернісаж. Життєписи художників Роменщини – Суми: ЗАТ «ІСА-Інтерпапір», 2008 – 116 с.

Лобода О. Музей краєзнавця в Смілому / О. Лобода // Жінка. – 2008. – № 9. – С. 7.

Околітенко Н. Камінь відкинутий – камінь наріжний/ Н. Околітенко // Жінка (Київ). – 2005. – № 7. – С. 6–7 ; Персонал Плюс (Київ). – 2006. – 17–23 листоп. – С. 15 : фот.

Околітенко Н. Сільський інтелігент / Н. Околітенко // Україна. – 1976. – № 24. – С. 17.

Пасьовин Н. З іменем Феодосія Сахна / Н Пасьовин // Сумщина. – 2009. – 22 трав. – С. 5 : фот.

Пасьовин Н. Г. Феодосій Сахно – вчитель, художник, краєзнавець / Н. Г. Пасьовин // Краєзнавство: наук.-метод. та практичний аспекти : матеріали краєзнавчої наук.-практ. конф. (8–10 черв. 2010 р., Суми) / Сум. обл. ін-т післядипломної педагогічної освіти та ін. – Суми, 2010. – С. 85–87.

Польовий Р. Книга про село Сміле / Р. Польовий // Сумщина в боротьбі: біографії історії спогади / Р. М. Коваль, В. І. Моренець, Ю. П. Юзич. Бібліотека історичного клубу «Холодний Яр». – К.: Історичний клуб «Холодний Яр»», «Орієнтир», 2017. – С. 463 – 465. – (Серія «Видатні українці», - Кн. 9).

Роменщина літературна / упоряд.: Г. С. Стрельченко, І. М. Овчаренко. – Суми : Еллада, 2012. – С. 371 : фот.

Тиха війна Рената Польового. – Київ ; Вінниця : Історичний клуб «Холодний Яр» ; Держ. картографічна фабрика, 2011. – С. 178, 216–218, 233–235, 248, 347–348.

Електронні ресурси:

Зразковий меморіальний музей Феодосія Сахна // Сторінка в мережі Фейсбук [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.facebook.com/%D0%97%D1%80%D0%B0%D0%B7%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%B9-%D0%BC%D0%B5%D0%BC%D0%BE%D1%80%D1%96%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B8%D0%B9-%D0%BC%D1%83%D0%B7%D0%B5%D0%B9-%D0%A4%D0%B5%D0%BE%D0%B4%D0%BE%D1%81%D1%96%D1%8F-%D0%A1%D0%B0%D1%85%D0%BD%D0%B0-2000411533507040/ (дата звернення: 14.05.2018). – Назва з екрана.

Кулиняк Д. Незламне Сміле / Д. Кулиняк // Україна молода: веб-сайт. – Електрон. дані та прогр. – Режим доступу: http://www.umoloda.kiev.ua/number/1197/163/42534/(дата звернення: 14.05.2018). – Назва з екрана.

Лобода О. Музей краєзнавця в Смілому / Ольга Лобода // Персонал-плюс : веб-сайт . – Електрон. дані та прогр. – Режим доступу: http://www.personal-plus.net/274/3331.html (дата звернення: 14.05.2018). – Назва з екрана.

Пасьовин Н. Г. Феодосій Сахно – вчитель, художник, краєзнавець [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ndcsoippo.at.ua/_fr/0/Pasevin.pdf (дата звернення: 14.05.2018). – Назва з екрана.

Пасьовин Н. Музей краєзнавця Феодосія Сахна в Смілому / Н. Пасьовин // Ромен. Літературно-історичний альманах: веб-сайт. – Електрон. дані та прогр. – Режим доступу: https://romen-sula.org/muzey-krayeznavtsya-feodosiya-sakhna-u-smilomu/ (дата звернення: 14.05.2018). – Назва з екрана.

Сахно Феодосій Іванович // Вікіпедія : вільна енциклопедія. – Електрон. дані та прогр. – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Сахно_Феодосій_Іванович (дата звернення: 14.05.2018). – Назва з екрана.

Сахно Феодосій. Історія Смілого // Сумський історичний портал: веб-сайт. – Електрон. дані та прогр. – Режим доступу: http://history.sumy.ua/research/books/597-istoriiasmiloho.html (дата звернення: 14.05.2018). – Назва з екрана.

Феодосій Сахно – вчитель, художник, краєзнавець // Бібліотека Бурині: веб-сайт. – Електрон. дані та прогр. – Режим доступу: http://www.library-buryn.org/2011-02-13-08-02-05/13-2011-02-13-07-04-38/243-2013-05-12-13-39-34 (дата звернення: 14.05.2018). – Назва з екрана.

Біля будинку Ф. Сахна в Смілому (стоїть – Ф. Сахно, сидить крайній справа – Д. Кулиняк).

Кобзар Ігор Рачок біля будинку Ф. Сахна в Смілому.

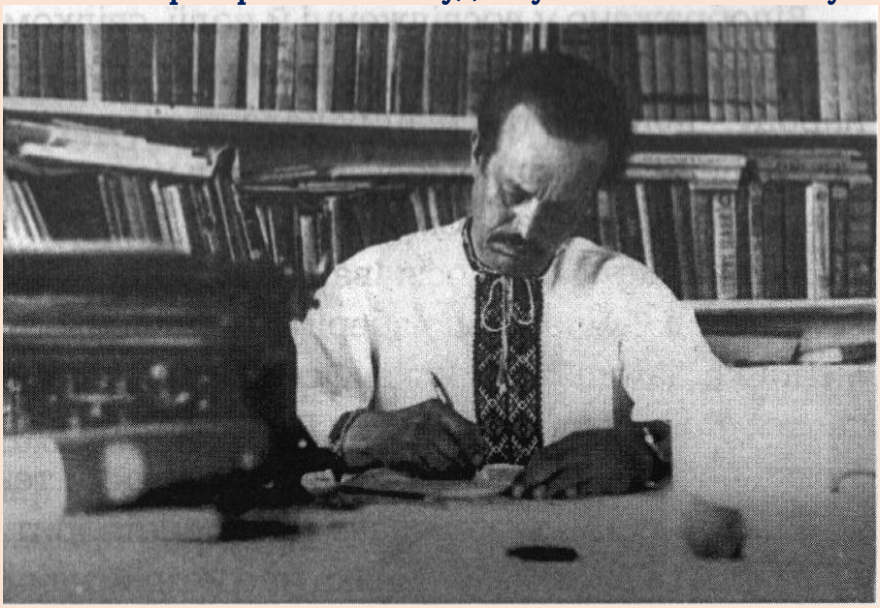

Феодосій Сахно за роботою.